

KLADY A RIZIKA SOUDOBÉ HUDBY

Festival Ostravské dny 2009 je 5. bienále mezinárodního festivalu soudobé hudby a mezinárodních skladatelských kurzů. V českých poměrech ojedinělá akce, v jejímž čele od r. 1999 stojí jako zakladatel a umělecký ředitel skladatel-emigrant do USA Petr Kotík. Organizačně se opírá o ustavený institut Ostravské centrum nové hudby s pobočkou v New Yorku, výkonnou ředitelkou je Renáta Spisarová, známá svou činností v ostravském rozhlase.

Ostravské dny mají poměrně stálý kádr lektorů z USA, Německa, Rakouska, Anglie /letos Chr. Wolff, B. Lang, R. Ayres, P. Kotík, R. Saunders, M. Schumacher, E. Sharp, P. Thomas/. Od r. 2005 je oporou festivalu jako rezidenční mezinárodní komorní orchestr Ostravská banda, s nímž už Centrum rozvíjí řadu dalších aktivit Významná je také stálá spolupráce s Janáčkovou filharmonií Ostrava jako rezidentním symfonickým orchestrem, který se během doby dobře adaptoval na dříve málo uplatňované interpretační požadavky spojené s charakterem nové hudby, a ostravským sborem Canticum Ostrava. Janáčkova konzervatoř poskytuje prostory pro část aktivit. Největší podíl studentů letního kurzu byl letos, obdobně předchozím letům, z USA, Maďarska, Velké Británie a České republiky. Letos se zúčastnilo 34 studentů.

Festival se konal od 21. do 29. srpna, bylo na něm uvedeno cca 90 skladeb, většinou českých nebo světových premiér. Do programu jsou začleněny také skladby frekventantů kurzu. Za dobu svého trvání získal festival a kurzy podporu v místě jak města, tak generálního sponzora OKD. Je typickým zdrojem kvalitního vícezdrojového financování, které sdružuje jak veřejné zdroje včetně MK ČR, Visegradského fondu, významných podniků /vedle OKD ČEZ, OHL ZŠ, Vítkovice Machinery Group/, tak také soukromých donátorů z ČR i USA. To rovněž vypovídá o tom, že je akce vnímána jako mimořádná a etablovaná, i když, jak je dnes vcelku běžné, nikdy není jistota, že akce bude dál pokračovat..

Účastnila jsem se pouze části festivalu **od 22. do 26. srpna**.

Úvodní **koncert 21.8.** se konal v zajímavém prostředí Vítkovických vysokých pecí, které budou v dohledné době rekonstruovány a tudíž uzavřeny dalším experimentálním produkcím do r. 2013. Podle referencí se jednalo o umělecky zajímavou kompozici Philla Niblocka /nar. 1933, USA/ s užitím projekce a elektroniky, nicméně, jak už to u takových prostor bývá, ne ze všech částí objektu byl akusticky dobrý poslech /přílišná hlučnost a roztržitý deformovaný zvuk/.

22.8. se poprvé v rámci festivalu konal Minimaraton elektronické hudby /viz fotodokumentace/. Polystylovou a vícežánrovou dramaturgii připravil Martin Klimeš /sdužení Bludný kámen/. Jako sonda to bylo zajímavé zejména pro toho, kdo s touto oblastí nemá zkušenosti. Maraton se odehrával v Galerii výtvarného umění, takže v prostorách, které nejsou primárně přizpůsobené pro zvukové umění, nicméně ozvučení bylo dobré. Problém byl především s nastavením hlasitosti u některých produkcí, zejména mosteckého Napalmedu, který zakládá svou estetiku na agresivním bruitismu. Přes různé dobré zvukové a strukturní nápady, permanentní tzv. „hluková stěna“ vytváří z těchto produkcí zejména v uzavřených prostorách afyziologickou tvorbu, která je snesitelná jen chvíli. Tento styl industriálního bruitismu vyšel z impulsu japonské hlukové tvorby, které slouží především k odreagování latentní agrese a řekněme jako symbol industriálního prostředí a agresivních sociálních

tendencí. Možná i to je zdroj rezonančního úspěchu Napalmedu v určitých societách / Mostecko, Ostrava apod./, navíc ve svém žánru je soubor invenční a členové skupiny sympatičtí. Kdo se ovšem zabývá elektroakustickou déle, chápe hlukový conceptualismus / podobný případ u Lukasz Szalankiewichze, který dlouho hlučil u mikrofonu primitivními akustickými jevy/ jako druh naivismu, siláctví, sociální fenomén, který při delší expozici na úrovni individuální škodí psychicky i fyzicky a většina tvůrců z něj časem vyroste. Oproti tomu vystoupení Petera Grahama /alias Jaroslava Šťastného/ s Ivanem Palackým z Brna bylo poetickým balzámem minimalismu na pozadí ticha. Zpočátku to dokonce v případě I. Palackého vypadalo jako autistická produkce strukturovaného ticha, při které zenově zaměřený Jarda sledoval svého kolegu „hrajícího-nehrajícího“ bez hnutí jak kočka myš. Poté se nicméně Ivan Palacký na své oblíbené amplifikované Dopletě /pamětníci vědí, že to byl domácí stroj na pletení/ zajímavě rozehrál spolu s jednoduchými trefně doplňujícími zvuky vyluzovanými J. Šťastným. Richter a syn, duo jako odnož skupiny Richter band, kombinuje jednoduchou elektroakustiku s elektrickou kytarou, na kterou hraje Pavel Richter, známý člen různých formací. Jeho syn Jonáš v produkci užíval především CD přehrávač. Velká část jejich produkce byla určitým typem preludování se zvukovými efekty, které dovoluje současná live elektronická technika. DJ výkon syna byl ovšem nápaditý a dodával preludování významová přístřeň. Michal Rataj předvedl dvě své skladby Machine-Hand-Made-Memory a letošní skladbu I nad vítr jsem marnější. Byla to vlastně vedle již historické skladby z r. 1962 P. Kotíka /Refraction/ jediná produkce z oblasti umělecké klasické kompozice, u Rataje s užitím současného softwarového procesování zvuku. Jeho produkce patřila k těm úspěšným a zdařilým. Atmosféra produkcí byla uvolněná /viz fotodokumentace/, maratony počítají s tím, že nejsou sledovány v plné délce, ale podle výdrže posluchačů...

Oficiální Zahajovací orchestrální koncert s Janáčkovou filharmonií Ostrava 23.8.

v Domě kultury byl osvěžující svou kreativní úrovní i kvalitou provedení /P. Kotík – fl., A. Gál-vcl., C. Wild-soprán, dirigenti R. Kluttig a P. Rudel/. Fanfares Procession rezidentního studenta Jakuba Polaczyka z Polska byly skvěle napsané, stručné, vtipné. Představovala jsem si je, jak by se „hodily“ /nevím jak dát uvozovky do uvozovek/ jako prezidentské nebo unijní. Další kompozicí byla skladba dnes již klasika Mortona Feldmana /1926-87/ pro orchestr a flétnu Flute and Orchestra a Ratajova Raining /inside/. Obě zvukově decentní, zřejmě by bylo strukturně zajímavější, kdyby se Ratajovi přece jen o něco výrazněji „rozpršelo“. Rafael Nassif patřil opět k residentním studentům. Do koncertu byla zařazena jako Véus sobre cores. Nejzajímavější skladbou večera byla ovšem bezpochyby kompozice Richarda Ayrese No 30 NONcerto for orchestra, cello and high soprano /Claire Wild – soprán, A. Gál-vcl./. Zřejmě i proto, že Ayres /nar. 1965, přítomný také na festivalu jako lektor/ začínal profesionálně v divadle. Jeho představivost nebyla brzy ořezána do standardních profesních zvyklostí. Uvedená skladba je jakýmsi dialogem-nedialogem violoncella /symbol mužský/ a vysokého sopránu /symbol ženský/, které se rozvíjí do polyvalentního dramatu. Zvláštní zvukové artikulace, gestika, citace, vše má své zajímavé konotace. Právem koncert sklídil velký potlesk.

Oproti tomu další večer **24. 8.** s Ostravskou bandou byl pro mne poněkud zklamáním. Po stručné známé skladbě Ch. Ivese The Unanswered Question, nastoupila pro mne velmi nepříjemná a triviální skladba frekventanta Inda Ravi Kitappy Singularities a další skladba

Foniesis Anteconcert dalšího účastníka mne svým začátkem jen dorazila, takže jsem musela na čas opustit sál. To jsou rizika soudobé tvorby, pokud převažuje konceptualismus nad svébytnou tvorbou artefaktů. Nejlepším kusem tohoto večera byl bezpochyby Gesungene Zeit Wolfganga Rihma, etablovaného německého skladatele /nar. 1952/.

Ostravská banda dirigovaná pražským Ondřejem Vrabcem ovšem provedla dobrý výkon. Koncertu předcházelo odpoledne s počítačovou hudbou, která se liší od elektronické, že je aspoň zčásti nejen procesována, ale také komponována pomocí počítačového softwaru, takže může být realizována třeba pouze akusticky. I zde dá se říct byl dojem variabilní.

Nejzajímavěji dnes působí právě skladby realizované aspoň v jistých směrech improvizčně, v reálném čase. K takovým patřila produkce ansámblu Phosphor a skladba P. Grahama A Nap. Součástí programu byla i Sonáta č. 3 pro housle a klavír, která je dnes už historickou /1970/ a zkomponoval ji skladatel L. Hiller /1924-74/, který pařil k průkopníkům computerových skladeb.

Holandský smyčcový kvartet Doelen Kwartet **25.8.** předvedl nejprve ne zrovna invenční skladbu Holanďanky C. Berkenbosch Monument 38, ani Hével /Marnost/ Španěla Andrea Sarto nepatřila k zajímavostem večera. Oproti tomu kompozice Seven Holanďana Patricka van Deurzen patřila k zvukově a kompozičně vynalézavým a dobře zpracovaným. Schopnosti souboru při něm vynikly. Koncert končil skladbou etablovaného Wolfganga Rihma z počátku 80 let.

To byl bohužel poslední koncert, který jsem vyslechla. Následovala ještě Noční sóla, dva koncerty Ostravské bandy, z nichž jistě zajímavý byl i podle dramaturgie koncert **27.8. Hlasy a nástroje v Kosteletě sv. Václava** /Xenakis, Ustwolskaja, Epstein, Sharp, Sarsfield, Tsurumoto, Berio, Imai/. K dobře ohodnoceným patří jistě také koncert **Amadinda Percussion Group**, který uvedl Cageovy Imaginary Landscapes, G. Ligetiho a další a také **závěrečný koncert s Janáčkovou filharmonií**, kde bezpochyby vrcholem byly Vareseho Amériques nebo Ligetiho Koncert pro klavír a orchestr. V tomto směru Janáčkova filharmonie mimořádně obohacuje svůj repertoár a dispozice.

<http://www.newmusicostrava.cz/ostravske-dny-festival/>

L. Dohnalová, HS IU-DÚ, 28.8.2009